

Tjänsteställe, handläggare
Regional utveckling, område kultur och ideell sektor, Isak
Bergström
isak.bergstrom@regionorebrolan.se

Datum
2025-08-04

Beteckning
Tjänsteanteckning
Dnr. 24RS668

Underlag till förslag till ny modell för Region Örebro läns stöd till studieförbunden, från och med år 2026

Följande dokument utgör en genomgång av förslag på ny modell för Region Örebro läns stöd till studieförbunden, inför beslut i kulturnämnden 27 augusti 2025. Under hösten 2025 följer därefter ordinarie ansökningsprocess inför beslut om stöd för år 2026. Första kapitlet utgör en övergripande genomgång av modellen och förändringarna, sen kommer fördjupningar i modellens olika delar. Utöver detta dokument finns också två dokument där statistiken förs in och uträkningarna som ligger till grund för fördelningen görs. Statistiken hämtas årligen från Statistiska centralbyrån (SCB) och stäms av med Örebro läns bildningsförbund (ÖLBF). När det gäller kursdagar så hämtas dock den statistiken in direkt från studieförbunden i länet genom ÖLBF. Studieförbunden som för närvarande ingår i Region Örebro läns stöd till studieförbunden är ABF, Bilda, Folkuniversitet, Medborgarskolan, NBV, Sensus, Studieförbundet och Vuxenskolan. Stödet till ÖLBF räknas inte ut genom fördelningsmodellen.

Den nya modellen har testats utifrån 2025 års budget och resultatet av det är att inget studieförbund ökar eller minskar med mer än 350 000 kronor. Förändringar kan dock bli större på lång sikt beroende på hur utvecklingen hos studieförbunden blir framöver och beroende på i vilken utsträckning de anpassar sig efter modellen. Det finns i modellen också en inbyggd fördröjning som beror på i huvudsak två delar. Den ena är att ett visst års statistik ligger till grund för fördelningen två år senare, det vill säga 2024 års statistik ligger till grund för stödet 2026 och motsvarande för andra år. Om modellen leder till förändringar i studieförbundens verksamhet under 2026 kommer det alltså få genomslag i modellen först 2028. Den andra delen av fördröjningen är att modellen fördelar 60% av stödet utifrån tidigare års stöd, vilket innebär att förändringarna slår igenom i de 40% där incitamenten framåt ligger. Detta ska dock inte förstås som att incitamenten är svaga. Bedömningen är snarare att studieförbunden har varit väldigt uppmärksamma på den modell som tidigare användes och även den som nu föreslås. Ovanstående gäller också endast hur dessa

Postadress
Region Örebro län
Regional utveckling
Box 1613, 701 16 Örebro
E-post: regionalutveckling@regionorebrolan.se

Besöksadress
Eklundavägen 1, Örebro
Tel: 019-602 10 00
Organisationsnummer: 232100-0164

förändringar slår igenom i själva statistiken. Under 2026 och möjligen redan under hösten 2025 kan den nya modellen komma att innebära förändringar i studieförbundens faktiska prioriteringar och verksamhet.

Ett viktigt begrepp i fördelningsmodellen är *arrangemang*. De verksamhetsformer som ingår i statsstödet till studieförbunden och som också används i Region Örebro läns stödgivning är studiecirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram. Ett *arrangemang* avser något av endera en genomförd studiecirkel, ett genomfört kulturprogram eller ett genomfört tillfälle av annan folkbildningsverksamhet. SCB sammanställer statistik över dessa verksamhetsformer utifrån följande tre olika mått: timmar, arrangemang och deltagare. Mer om verksamhetsformerna finns att läsa på Folkbildningsrådets hemsida.¹

1. Övergripande: modellens funktionssätt och aktuella förändringar

Region Örebro län använder sig av en modell där stödet till studieförbunden tidigare fördelats utifrån följande variabler: 1. Föregående års stöd, 2. Studiecirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram (antal arrangemang), 3. Kulturprogram, 4. Funktionsnedsatta, samt 5. Kursdagar.

Den nya modellen innebär följande förändringar:

- Ändringar i vilket mått som ligger till grund för dels volymdelen av modellen och dels målgrupp funktionshinder-delen av modellen.
- Vi inför ett verktyg för geografisk spridning som syftar till att ge förbunden incitament att ha en god spridning i länet. Verktuget ersätter ett tidigare krav på förbunden att prestera minst 150 studiecirkeltimmar i minst sex kommuner för att alls komma ifråga för stöd.
- Vi ändrar i de procentsatser som styr fördelningen mellan de olika variablerna. Regional spridning blir en ny variabel, och verktuget för geografisk spridning används för att beräkna denna.
- Vi skärper delar av riktlinjerna avseende kontroll och säkerhet.
- Vi för in formuleringar som tydliggör ÖLBFs roll i modellen.
- Mindre förändringar avseende bland annat allmänna krav, obligatoriska bilagor och dialoger.

¹ Se <https://folkbildningsradet.se/for-folkbildare/jag-jobbar-pa-studieforbund/dokumentbank-med-villkor-och-anvisningar/>, Statsbidrag till verksamhet i studieförbunden – villkor och fördelning från och med 2024, diarienummer 23/00383.

Detta dokument avhandlar endast de tre första av ovanstående punkter.

2. Ändringar i vilka mått som ligger till grund för fördelningen

En central förändring i modellen är att vi i vissa delar ändrar vilka mått som ligger till grund för fördelningen. Förändringarna avser två delar av modellen.

Den ena delen består i att modellen enligt förslaget kommer räkna antal arrangemang istället för antal timmar som förbunden genomfört avseende både studiecirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram. Huvudorsaken till förändringen är att i statsstödet till studieförbunden har den förändringen redan genomförts och en så hög grad av enhetlighet med det nationella stödet som möjligt bedöms som positivt. En annan anledning är att antalet arrangemang öppnar för lite mer bredd och utveckling i studieförbundens prioriteringar, arbetssätt och målgrupper då det enligt förslaget ger bättre utdelning att satsa på att testa nya cirklar och kurser med nya deltagare och nya teman. I och med förändringen kommer det nu inte spela någon roll hur lång en cirkel eller kurs är så länge som den uppfyller minimikraven. Denna förändring i sig skapar förändringar i fördelningen då studieförbunden är olika bra på hur många timmar, arrangemang och deltagare de presterar.

Den andra förändringen är att delen som riktas till verksamhet för funktionsnedsatta nu kommer baseras på måttet studietimmar inom verksamhetsformerna studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet. Tidigare baserades detta på antal deltagare inom studiecirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram. Huvudorsak till detta är att SCB inte längre sammanställer statistiken kring måttet deltagarantal och verksamhetsformen kulturprogram. Med utgångspunkt i Region Örebro läns syfte att prioritera målgruppen funktionsnedsatta innebär detta framför allt en omstrukturering av stödet då även studiecirkeln och annan folkbildningsverksamhet som verksamhetsformer ger stora möjligheter att jobba med målgruppen. Samtidigt finns det en risk att kulturprogram riktad till målgruppen inte kommer genomföras i samma utsträckning.

3. Verktyg för geografisk spridning

Verktyget för geografisk spridning är uppdelat i två delar. Den ena delen främjar regional spridning generellt och den andra delen främjar närvaro i tre utvalda kommuner utifrån vissa kriterier. Den verksamhetsform som används i verktyget är antal studiecirkelarrangemang, då det bedöms vara det mått som bäst speglar studieförbundens faktiska närvaro i en kommun. Både kulturprogram och AF har ofta

en mer tillfällig karaktär, medan studiecirkeln ofta tyder på ett djupare engagemang och starkare relation mellan studieförbund och deltagare.

3.1 Generella delen

Den här delen av verktyget bygger på en modell där en viss summa, i detta förslag 10% av stödet, fördelas utifrån om förbunden har klarat av en närvaro på en viss nivå i ett visst antal kommuner. Nivåerna ser ut som följer:

- Nivå A: Förbunden måste genomföra minst fem studiecirkelarrangemang (arr) i minst sex kommuner.
- Nivå B: Minst 10 arr i minst fem kommuner
- Nivå C: Minst 20 arr i minst fyra kommuner.
- Nivå D: Minst 30 arr i minst tre kommuner.

På varje nivå fördelas 2,5% av stödet och de förbund som klarar nivån får då vara med och dela på den summan. En av den här modellens poänger är att ett förbund inte måste satsa på närvaro överallt utan kan fokusera på en hög närvaro i till exempel tre, fyra eller fem kommuner. Det kommer då också betala sig i en viss utsträckning även om närvaro saknas eller är låg i övriga sju, åtta eller nio kommuner. Eftersom den här delen av modellen inte tar hänsyn till vilka kommuner förbunden klarar finns dock en risk för att de minsta kommunerna kommer nedprioriteras, vilket är anledningen till förslaget om en andra del inom verktyget för geografisk spridning.

3.2 Specifika delen; Tre kommuner

I den andra delen av verktyget för geografisk spridning pekas ett par kommuner ut utifrån den roll som Region Örebro län ser att studieförbunden kan spela i samhällsutvecklingen. Utgångspunkter för bedömningen är för det första att studieförbundens verksamhet över tid har legat på en låg nivå i några av länets kommuner. För det andra står några kommuner i länet inför särskilda utmaningar såsom krympande befolkning, hög andel av befolkningen som är 65 år eller äldre, utbildningsnivå och robusthet. Utifrån dessa utgångspunkter fördelar den här delen av verktyget för geografisk spridning enligt förslaget 1% av stödet till studieförbunden i var och en av de utpekade kommunerna. De kommuner som pekas ut är Ljusnarsberg, Hällefors och Laxå.

Funktionssättet i den här delen av verktyget för geografisk spridning innebär att de förbund som har en närvaro bestående av minst fem arrangemang i respektive av de tre kommunerna får vara med och dela på det stöd som riktas till kommunen. Det är samma antal arrangemang som gäller för nivå A ovan.

I den här delen av verktyget finns också ett samspel med de utpekade kommunernas egna stöd till studieförbunden då det regionala stödet kan leda till att fler

studieförbund väljer att etablera sig i kommunerna vilket skulle kunna göra att de studieförbund som tidigare funnits på orten får ett minskat kommunalt stöd. Summan av Region Örebro län stöd i varje kommun är dock större än den summa som någon av dessa kommuner delar ut, varför effekterna på studieförbundens verksamhet i kommunerna sammantaget ändå bedöms som goda.

4. Ändrade procentsatser

4.1 Den övergripande procentstrukturen

Tidigare har fördelningen byggts på en fördelning enligt följande:

- 60% utifrån föregående års stöd.
- 20% utifrån hur många **timmar** av studiecirkelar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram förbunden genomfört.
- 5% utifrån hur många kulturprogram de genomfört.
- 5% utifrån **antalet deltagare** med funktionsnedsättning.
- 10% utifrån genomförda kursdagar.

I den nya modellen ligger förslaget nu på en fördelning enligt följande.

- 60% utifrån föregående års stöd.
- 13% utifrån verktyget för geografisk spridning
- 13% utifrån hur många **arrangemang** (tidigare timmar) av studiecirkelar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram förbunden genomfört.
- 3% utifrån kulturprogram
- 3% utifrån **hur många studietimmar** (tidigare deltagare) förbunden genomfört med funktionshindrade.
- 8% utifrån genomförda kursdagar.

4.2 Förklaringar till de variabler som de olika procentsatserna utgår från

4.2.1 Föregående års stöd: 60%

Att fördela 60% utifrån föregående års stöd ger studieförbunden en grundläggande stabilitet, långsiktighet och oberoende i sin organisation vilket överensstämmer med vår Regionala utvecklingsstrategi (RUS) och Handlingsplan för civilsamhälle och social ekonomi (Handlingsplanen). Rent konkret innebär det att förbunden inte i alltför hög grad måste säga upp eller nyanställa personal utifrån växlingar mellan åren. Detsamma gäller för lokaler som studieförbunden har hyreskontrakt på.

Stabilitet och långsiktighet är den tydligaste gemensamma inputen från studieförbunden utifrån den dialog som genomfördes under våren 2025.

4.2.2 Regional spridning: 13%

Att lägga 13% på regional spridning innebär enligt nuvarande budget att ca. 2 340 000 kronor fördelas genom verktyget för geografisk spridning. Bedömningen är att det ger förbunden incitament att jobba för att ha en spridning i sin verksamhet, samtidigt som de har en möjlighet att prioritera vissa kommuner. I dagsläget har de flesta förbund en tydlig närvaro och aktivitetsnivå på tre eller fyra orter, några få har inte ens det och medan ett fåtal har en betydligt större spridning.

4.2.3 Studiecirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram (antal arrangemang): 13%

Genom att 13% av stödet föreslås fördelas utifrån antal arrangemang kommer fortfarande varje studiecirkel, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram att betala sig i en viss utsträckning, oavsett var den genomförs. Detta samspelar i hög grad med statsstödet där mängden verksamhet i dessa former utgör en stor del av stödet.

4.2.4 Kulturprogram: 3%

Att 3% fördelas utifrån kulturprogram kan motiveras med att kulturprogrammen bedöms ha en betydelse för länets kulturliv och det innebär alltså att dessa räknas två gånger – både i kulturprogramsdelen och i den del som baseras på både cirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram (4.2.3). Kulturprogram innebär enbart publika arrangemang (konserter, utställningar, föreläsningar, med mera) och inte sådant som band eller körer som repeterar, kurser i slöjd eller målning och så vidare. Dessa senare räknas som studiecirklar eller annan folkbildningsverksamhet.

En risk med att premiera kulturprogram är att det hamnar i en viss konflikt med statsstödet, där kulturprogrammen tonats ned i betydelse. Utifrån Region Örebro läns regionala utvecklingsstrategi och kulturplanen finns det dock utifrån bland annat prioriteringar kring jämlikhet och kulturell infrastruktur ändå skäl att fortsatt ge ett tydligt stöd för genomförandet av kulturprogram då studieförbunden som arrangörer av konserter, utställningar, seminarier med mera är en viktig aktör i länet. Särskilt gäller det på mindre orter, på landsbygden och för vissa specifika målgrupper.

4.2.5 Genomförda timmar med funktionshindre 3%

En förändring i den här delen av modellen är att vi inte längre kan hämta ut samma statistik från SCB avseende funktionshindre. Tidigare utgick fördelningen från antal deltagare inom både studiecirklar, annan folkbildningsverksamhet och kulturprogram. **SCB:s statistik** redovisar **nu** bara genomförda timmar av studiecirklar och annan folkbildningsverksamhet, vilka därför ligger till grund för fördelningen

enligt detta förslag. Att fördelningen i förslaget utgår från cirklar och annan folkbildningsverksamhet ligger väl i linje med förändringarna i statsstödet, men det innebär en relativt stor omfördelning av den här delen av stödet. Det slår också mot de kulturprogram som tidigare legat till grund för en stor del av den tidigare fördelningen.

4.2.6 Kursdagar: 8%

Kursdagar utgörs av utbildningar för bland annat cirkel- och kursledare och förtroendevalda inom föreningar, organisationer och politiska partier. Utöver sitt innehåll skiljer sig kursdagarna jämfört med övriga variabler också i att de inte finns med i statsstödet och att finansieringen av den här verksamheten sker i huvudsak med de medel som fördelas av Region Örebro län, samt i en mindre utsträckning av kurs- och deltagaravgifter. Att stödet föreslås ändras från 10% till 8% beror i huvudsak på att medlen till det nya spridningsverktyget måste tas någonstans ifrån och att större andelar redan tagits av kategorierna under rubrikerna 4.2.3 till 4.2.5.

5. Uppföljning och framtida förändringar

Det finns ett antal centrala skäl till att fortsatt följa utvecklingen hos studieförbunden. För det första är de förändringar som genomförs i Region Örebro läns stöd till studieförbunden i vissa delar relativt stora vilket därmed också föranleder att effekterna av förändringarna analyseras. För det andra är den förändring i statsstödet som infördes av Folkbildningsrådet 1 januari 2024 i allra högsta grad fortfarande pågående och fortsatta effekter hos studieförbundens verksamhet med anledning av detta behöver också följas upp. Det kan i framtiden också som en del av det nya statsstödssystemet komma att presenteras nya datasammanställningar, vilka kan visa sig användbara även för Region Örebro län. Utöver allt detta har också det statliga stödet till studieförbunden minskat under både 2024 och 2025 och minskar enligt vad som aviserats ytterligare till 2026 vilket också ger effekter på studieförbundens verksamheter i Örebro län.

Med anledning av ovanstående bör en uppföljning av den nya modellen göras inför beslut om stöd inför 2027,

Den 4 augusti 2025

Isak Bergström

Utvecklingsledare stöd och handläggning

Framtagandet av förslag till fördelningsmodell och spridningsverktyg har skett i samråd med utvecklingsledare Mona Hedfeldt och Anna Ekström på område kultur och ideell sektor, samt vid ett flertal möten med ÖLBFs företrädare Cecilia Lönn Elgstrand och Katarina Hansson. Dessas kunskaper, idéer och synpunkter har varit ovärderliga. Förslaget har förankrats med områdeschef Katarina Strömgren Sandh och presenterats vid en extra majoritetsberedning i juni. Även studieförbundens företrädare har fått en muntlig dragning av förslaget.